# ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI BERNARDINŲ SKERSGATVYJE 8

Andrius VAICEKAUSKAS

2005 m. Vilniaus senojo miesto vietos teritorijoje, pastato Bernardinų skersgatvyje 8 kiemo V dalyje, prie barokinės tvoros atkarpos (esančios prie Šiltadaržio gatvės), oficinos Š pusėje atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai.

Mūriniai pastatai šioje posesijoje minimi nuo XVII a. pirmosios pusės. Tuo metu nedidelis renesansinis namelis stovėjo dabartinių rūmų teritorijos P dalyje. XVIII a. pirmojoje pusėje namelis buvo praplėstas ir vadintas Zienovičiaus rūmais. 1762 m. rūmus nusipirko Mykolas Lopacinskis. XVIII a. 6–7 dešimtmetyje rūmai rekonstruoti pagal architekto Glaubico projektą. 1801 m. juos įsigijo broliai Korvinai-Kosakovskiai. Jie vėl rekonstravo rūmus. 1819–1827 m. rūmai priklausė grafui Olizarui. Tuo metu jokių rekonstrukcijų ar žymesnio remonto nevyko. 1827 m. rūmus nupirko Jozefas Zavadskis. Zavadskiai valdė rūmus iki Antrojo pasaulinio karo. Spaustuvininkas Zavadskis daug dėmesio skyrė kapitalo didinimui ir tipografinės veiklos plėtojimui, todėl posesijoje statyti nauji pastatai ir priestatai. Bernardinų ir Šiltadaržio g. kampe 1886 m. pastatytas nedidelis mūrinis vienaaukštis pastatėlis. Už jo prie Šiltadaržio g. stovėjo visa eilė medinių ūkinių statinių. Apie 1889 m. jie buvo sujungti į vieną mūrinį pastatą, stovėjusį vietoje, kurioje 2005 m. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Šio pastato kontūrai parodyti 1889 m. plane, kuriame jis įvardytas kaip „mūrinis neapšildomas sandėlis“. Šis statinys žymimas ir 1938 m. plane, o nugriautas buvo pokario metais.

2005 m. žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų metu iškasti du šurfai, tyrinėtas 7,99 $m^2$ plotas. Aptiktas iki 3 m storio kultūrinis sluoksnis.

Šurfas 1 iškastas 2,8 m į ŠR nuo rūmų oficinos ŠR sienos ir 3,5 m į ŠV nuo barokinės tvoros ties Šiltadaržio gatve, žalioje vejoje. Jame aptikti vien XX a. perkastos žemės sluoksniai su statybiniu laužu. Permaišytuose šio šurfo sluoksniuose rasta buitinės XVII a. keramikos ir koklių fragmentų, tačiau kartu su jais aptikta ir XIX a. pabaigos – XX a. pradžios puodų šukių.

Šurfas 2 iškastas 1,3 m į ŠR nuo šurfo 1 ir 3,5 m į ŠV nuo barokinės tvoros ties Šiltadaržio gatve, žaliojoje vejoje. Jame aptiktas iki 3 m storio kultūrinis sluoksnis, atkasti kelių statybos etapų pamatai ir grindinys. Šurfo Š dalyje 1,1 m gylyje aptiktas XX a. pirmosios pusės ūkinio pastato pamatas, šalia jo aptikta akmens anglių duobė. Galima manyti, kad šis XX a. pirmosios pusės pamatas priklausė ūkiniam pastatui, kuriame sandėliuotos anglys. Šurfo P pusėje 80 cm gylyje atidengtas nežinomo XVIII a. pirmosios pusės pastato arkinis pamatas, formuotas iš plytų ir akmenų mūro. XVIII a. pirmojoje pusėje čia stovėjo pastatas, nugriautas po 1748 m. gaisro. Minėtas arkinis pamatas statytas nuardžius dalį ankstyvesnio, XVII a. pirmąja puse datuojamo akmenų grindinio, kuris aptiktas 1,9 m gylyje nuo dabartinio kiemo paviršiaus. 3 m gylyje nuo žemės paviršiaus, virš įžemio aptiktas stratigrafiškai ankstyviausias 28–42 cm storio žemės sluoks-

nis, kuriame rasta buitinės keramikos, koklių fragmentų, metalo ir kaulo dirbinių. Ankstyviausias sluoksnis datuojamas XIV a. pabaiga – XV a. pradžia.

## TEST INVESTIGATIONS AT THE BERNARDINŲ LANE 8

In 2005 during the archaeological test insvestigations performed at the Bernardinų lane 8 two test pits were excavated; the total area of 7.99 $m^2$ was investigated. A 3 m thick cultural layer was found; remains of foundations reflecting several construction stages and a pavement were discovered. Fragments of household pottery and stove-tiles, as well as metal and bone items were found. The earliest horizon of the cultural layer dated to the late 14$^{th}$ – early 15$^{th}$ century.

# ŽVALGYMAI VILNIAUS SENOJO MIESTO VIETOS TERITORIJOJE

Andrius VAICEKAUSKAS

2005 m. **Savičiaus g. 13**, į P nuo Šv. Marijos Ramintojos bažnyčios buvo tiesiama šiluminė trasa. Šių žemės darbų vietoje atlikti archeologiniai žvalgymai. Žvalgyta 90 m ilgio, 195,4 $m^2$ ploto, iki 1,2–1,6 m gylio tiestos šiluminės trasos vieta. Trasos atkarpoje AB, kuri buvo kasama Š–P kryptimi, 2,92 m atstumu į PV nuo Šv. Marijos Ramintojos bažnyčios PV kampo 90 cm gylyje aptiktas 22–30 cm storio tamsiai pilkos žemės su gyvulių kaulais, griuvenomis sluoksnis, kuriame rasta plokštinių ir karnizinių XVII a. datuojamų koklių dalių. 1,36–1,4 m gylyje aptiktas akmenų grindinio fragmentas, po kuriuo prasidėjo ir iki pat tranšėjos dugno tęsėsi tamsiai pilkos žemės su pavieniais medžio angliukais sluoksnis. Jame rasta XVI a. antrosios pusės – XVII a. pirmosios pusės buitinės keramikos šukių.

Trasos atkarpa BC kasta PV–ŠR kryptimi nuo atkarpos AB P galo, 6 m atstumu į P nuo Šv. Marijos Ramintojos bažnyčios P sienos. Joje 5,11 m atstumu į PV nuo šios bažnyčios PV kampo aptiktas gotikos laikotarpio *mūras M1*, kurio paviršius pasiektas 35 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, o apačia buvo žemiau projektinio trasos gylio. Mūras M1 buvo iki 1,16 m pločio, mūrytas iš rausvų plytų ir akmenų eilių, ryštų kietu rupiu pilkšvu kalkių skiediniu. Mūras M1 – tai buvusio pastato sienos, besidriekiančios Š–P kryptimi, dalis. Architektūrinių tyrimų duomenimis, mūras datuojamas XIV a. antraja puse – XV a. Supiltiniuose sluoksniuose, susiformavusiuose užverčiant šio pastato rūsius ar liekanas, rasta XVII a. datuojamų radinių.

Trasos atkarpa CD kasta Š–P kryptimi nuo atkarpos BC R galo, 5,5 m į P nuo Šv. Marijos Ramintojos bažnyčios P sienos. Joje 7,4 m atstumu nuo šios bažnyčios P sienos 42 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas plytų, ryštų moliu, *mūras M2*. Architektūrinių tyrimų duomenimis, mūras priklauso iki XVI a. šioje vietoje buvusio užstatymo liekanoms. Aplink buvusiuose perkastos ir supiltos žemės sluoksniuose aptikta XVII a. antraja puse datuojamų puodų šukių.

Trasos atkarpa DE kasta PV–ŠR krypti-